



2019 - 2022

**DYNAMISCHE
DUURZAAMHEIDSAGENDA
LEUSDEN**





Dynamische
Duurzaamheidsagenda
Leusden
2019 - 2022

Auteur: Rinske van Noortwijk
en Ineke van Zanten, GreenWish
Opmaak: morgenmakers

INHOUDSOPGAVE

02

Inleiding

05

Ambities

08

Nieuwe activiteiten

17

Communicatie

21

Slot

22

Bijlage

Bijlage

- 22 Lopende activiteiten**
- 27 Samenwerkingspartners**
- 27 Afkortingenlijst**

INLEIDING

DE OORSPRONG VAN DE AGENDA

In 2016 werd voor het eerst een Duurzaamheidsagenda gemaakt in Leusden. De oorsprong lag in het Coalitieakkoord 2014-2018. De opdracht was om een agenda op te stellen samen met de samenleving. De agenda moest een impuls geven aan duurzame ontwikkeling in de gemeente.

De gemeente nam dus het initiatief, maar de agenda zelf werd gemaakt door een groot aantal personen en organisaties samen. Gezamenlijk werden ambities geformuleerd, lopende activiteiten geïnventariseerd en nieuw op te starten activiteiten bepaald. Er stonden 4 thema's centraal:

- + Energie en duurzaam bouwen
- + Lokale en circulaire economie
- + Biodiversiteit en duurzame leefstijl
- + Duurzaam maatschappelijk initiatief

De Dynamische Duurzaamheidsagenda 2016- 2030 werd op 6 juli 2016 door de gemeenteraad bekrachtigd.

DYNAMISCHE WERELD, DYNAMISCHE AGENDA

Klimaatontwrichting, achteruitgang van biodiversiteit, plastic-vervuiling, er is nogal wat aan de hand in de wereld. De problemen van vandaag worden ingehaald door die van morgen.

Een duurzaamheidsagenda moet daarom wel dynamisch zijn. We moeten mee kunnen bewegen met de ontwikkelingen. Daarom werd afgesproken iedere 2 jaar de agenda tegen het licht te houden. Zijn we nog met de juiste dingen bezig? Gaat het hard genoeg?

EVALUATIE 2016 - 2018

De evaluatie van de Duurzaamheids-agenda over de periode 2016-2018 liet zien, dat er op sommige terreinen goede voortgang is geboekt (bijvoorbeeld met activiteiten op het gebied van energie en afval) en dat sommige ambities anders geformuleerd moeten worden (zoals rond voedsel en circulaire economie). Bovendien lagen er geheel nieuwe ideeën te wachten. (Zie het evaluatierapport Dynamische Duurzaamheidsagenda Leusden.) Maar bovenal liet het zien dat Leusden zich rijk mag rekenen met zoveel duurzame initiatieven in de samenleving.

Daarnaast werd gesteld: laten we er vooral voor zorgen dat we de duurzaamheidstransitie niet te technocratisch aanvliegen. Laten we zorgen dat we zoveel mogelijk mensen mee nemen: Duurzaam Doen moet mensen gaan verleiden tot meer duurzaam gedrag dichtbij huis. Communicatie en het vormen van netwerken van mensen en organisaties die met duurzaamheid bezig zijn zal daaraan bijdragen. Het brede palet van activiteiten op het gebied van duurzaamheid, moet zichtbaar worden.

DE HERIJKING, HET PROCES

Op basis van de ervaringen uit de evaluatie werd een herijking opgezet. Ook nu zijn weer inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, initiatiefnemers en ambtenaren uitgenodigd om kennis en creativiteit te leveren voor de verfrissing van de agenda. Aan hen is gevraagd naar hun ambities en naar welke activiteiten nu al (autonoom) lopen. Welke lopende activiteiten op het gebied van duurzaamheid moeten op de agenda, ofwel moeten zichtbaar worden gemaakt?

Daarnaast is een overzicht gemaakt van beleidsinstrumenten van de gemeente, waar ook duurzaamheidsdoelen in zijn verankerd (Energieakkoord, CUP, LOP, etc.). Die zijn niet meer uitgewerkt in de Duurzaamheidsagenda, want ze zijn al 'gedekt' in andere programma's. De agenda richt zich op onderwerpen die nog niet zijn geregeld of geborgd.

In een gemeenschappelijke bijeenkomst is een overzicht gemaakt van mogelijk nieuwe activiteiten. Deze zijn uitgewerkt in individuele verdiepende gesprekken om te bezien of ze 'op de agenda konden worden gezet'. Alleen die activiteiten met een eigenaar, die daadwerkelijk de uitvoering oppakt, kregen een plek op de agenda 2019-2022.

Tot slot is gekeken hoe de agenda moet worden gecommuniceerd. Communicatie is het bindmiddel, dat nodig is om de activiteiten zichtbaar te maken, om zoveel mogelijk mensen mee te nemen in duurzaam gedrag. Het is de ruggengraat van de Duurzaamheidsagenda.

De conceptagenda is voorgelegd aan alle betrokkenen. Na die consultatieronde wordt de agenda voorgelegd aan het gemeentebestuur, met de vraag deze net als in 2016 te bekrachtigen.

DYNAMISCHE

DUURZAAMHEIDSAGENDA 2019-2022

De Duurzaamheidsagenda 2016 – 2030 blijft gewoon bestaan. De meeste ambities blijven van kracht en een groot deel van de activiteiten loopt gewoon door. We leggen er een bijstelling bovenop voor de periode 2019-2022. Doel hiervan is om de prioriteiten te herschikken en de uitvoering een nieuwe impuls geven. Deze oplegnotitie bestaat uit een aantal elementen:

- + De bijgestelde ambities. De evaluatie liet zien dat sommige ambities bijstelling nodig hadden.
- + Een aantal nieuwe projecten met projecteigenaar die worden opgepakt in het kader van de Duurzaamheidsagenda en waar ook een inspanning nodig is van de gemeente.
- + Communicatiestrategie om ervoor te zorgen dat de activiteiten goed zichtbaar zijn.
- + Overzicht van lopende activiteiten per thema van de verschillende betrokkenen.

Deze worden in de komende hoofdstukken uitgewerkt.



DE ROL VAN DE GEMEENTE

De agenda is van iedereen die werkt aan een duurzamer Leusden. De gemeente heeft een ondersteunende rol. Zij schept de context. Zij zorgt voor de goede omstandigheden, waardoor mensen en organisaties zich uitgenodigd - en toegerust - voelen om met duurzaamheid aan de slag te gaan. Bovendien is zij verantwoordelijk voor haar 'eigen' onderwerpen, maar meestal heeft de gemeente een faciliterende rol. Dat betekent: smeerolie zijn in de motor (kijken wat er nodig is om zaken te versnellen). Dat kan zijn: zorgen voor goede communicatie en verbinding, soms ambtelijke ondersteuning bieden en soms faciliteren met geld, daar waar financiering struikelblok is.

AMBITIES

ENERGIE EN DUURZAAM BOUWEN

- + Energieneutraal in 2040 of eerder

LOKALE EN CIRCULAIRE ECONOMIE

- + Initiatieven op het gebied van lokale en biobased / circulaire economie zijn zichtbaar en vinden facilitering
- + De gemeente koopt bewust waar mogelijk: lokaal, duurzaam en sociaal
- + Inwoners produceren max 25 kg restafval in 2030
- + Inwoners en bedrijven in Leusden zijn voedselbewuster

BIODIVERSITEIT EN DUURZAME LEEFSTIJL

- + Ecologische voetprint van inwoners en bedrijven is verkleind
- + Het bewustzijn van een groene en duurzame leefstijl is versterkt
- + Biodiversiteit is toegenomen, ook in stedelijk gebied
- + Leusden is klimaatbestendig in 2040
- + Er is meer duurzaam vervoer

DUURZAAM MAATSCHAPPELIJK INITIATIEF

- + Duurzame initiatieven zijn zichtbaar en vindbaar
- + Leusdenaren voelen zich uitgedaagd om initiatief te nemen
- + Initiatieven worden gefaciliteerd

AMBITIES

De ambities of 'punten op de horizon' die werden bepaald in 2016 werden verdeeld over 4 thema's. Na de evaluatie in 2018 zijn deze ambities bijgesteld op basis van ervaringen in de praktijk en actuele ontwikkelingen. De borging van de ambities (de afspraken die nodig zijn om de ambities te halen), ligt ook in andere instrumenten, zoals het Coalitie Uitvoeringsprogramma (CUP), het Energieakkoord, het Samenlevingsakkoord, of beleidsplannen. Daar waar nieuwe acties klaarliggen, waarvan de borging niet geregeld is, zijn ze opgenomen in deze bijgestelde Duurzaamheidsagenda 2019-2022.



ENERGIE EN DUURZAAM BOUWEN

+ **Energieneutraal in 2040 of eerder**

- **Via het uitvoeren van het Energieakkoord en Samenlevingsakkoord Energie**
- **En via het College Uitvoeringsprogramma (CUP) par. 4.1 Transitieagenda Energie**

De hoofdambitie blijft staan: Energieneutraal in 2040. Maar de specificering van die ambitie (zoals opgenomen in de Duurzaamheidsagenda van 2016) gebeurt in het Energieakkoord, het CUP en het Samenlevingsakkoord. Hier zijn afspraken gemaakt tussen de gemeente en samenleving als het gaat om energiebesparing en energieopwekking. Alleen daar waar het gaat om enthousiasmeren van inwoners voor energiezuinig gedrag, worden aanvullende afspraken gemaakt in het kader van de Duurzaamheidsagenda.



LOKALE EN CIRCULAIRE ECONOMIE

- + **Initiatieven op het gebied van lokale en biobased / circulaire economie zijn zichtbaar en vinden facilitering**
- + **De gemeente koopt bewust waar mogelijk lokaal, duurzaam en sociaal**
- + **Inwoners produceren max 25 kg restafval in 2030**
- **via CUP par. 4.3 Afval en Grondstoffenplan**
- + **Inwoners en bedrijven in Leusden zijn voedselbewuster**

De ambities voor circulaire economie liggen in deze periode op het stimuleren van circulaire initiatieven (reparatie, hergebruik, lenen/delen van producten en reststromen). Deze dragen bij aan de vermindering van restafval. En op het terrein van duurzame/circulaire inkoop door gemeente en bedrijven. De ambities op het gebied van voeding liggen op het vergroten van voedselbewustzijn.

De scholen in Leusden zijn inmiddels rest-afvalvrij (ambitie uit 2016). Deze ambitie is niet herhaald.



AMBITIES BIODIVERSITEIT EN DUURZAME LEEFSTIJL

- + **Ecologische voetprint van inwoners en bedrijven is verkleind**
- + **Het bewustzijn van een groene en duurzame leefstijl is versterkt**
- + **Biodiversiteit is toegenomen, ook in stedelijk gebied**
 - **Buitengebied via LOP**
- + **Leusden is klimaatbestendig in 2040**
- + **Er is meer duurzaam vervoer**
 - **via CUP par 4.2 Duurzame mobiliteit, Fietsplan, Mobiliteitsplan**

In het dagelijks leven kan je op zoveel manier rekening houden met energie, afval, voedselverspilling, groen, etc. Het is belangrijk dat we het mensen en bedrijven zo makkelijk mogelijk maken en verleiden tot duurzamer gedrag. Er zit veel inspiratie in de Leusdense samenleving om hen hierbij te helpen.

Groen en biodiversiteit wordt belangrijk gevonden, vooral als het gaat om vergroenen van het stedelijk gebied.

Duurzaam vervoer is vooral geregeld via het CUP en het Fiets- en Mobiliteitsplan. Daar waar het gaat om publieksacties komt duurzaam vervoer (fiets stimulering) wel terug op de agenda.



DUURZAAM MAATSCHAPPELIJK INITIATIEF

- + **Duurzame initiatieven zijn zichtbaar en vindbaar**
- + **Leusdenaren voelen zich uitgedaagd om initiatief te nemen**
- + **Initiatieven worden gefaciliteerd**

Het gonst in Leusden al van de initiatieven. Belangrijk is, het klimaat te behouden en te creëren, waarin mensen gemakkelijk zelf in actie kunnen komen voor duurzame ontwikkeling. Initiatieven moeten zichtbaar zijn. Actie inspireert en nodigt uit tot méér actie. Bovendien is het dan gemakkelijker om verbinding te maken tussen de diverse activiteiten en netwerken in de samenleving. Dit komt in de uitwerking terug onder het thema communicatie en zichtbaarheid.

NIEUWE ACTIVITEITEN

ENERGIE EN DUURZAAM BOUWEN

- + Duurzame Huizenroute
- + Tiny Houses

LOKALE EN CIRCULAIRE ECONOMIE

- + Verkenning samenwerking circulair ambachtscentrum Amersfoort Leusden
- + Verkenning verduurzaming van bedrijventerrein De Horst
- + Voedselnetwerk versterken, waaronder Eetbaar Leusden - bijeenkomst van het netwerk organiseren

GROEN EN DUURZAME LEEFSTIJL

- + Steenbreek acties gericht op groen in stedelijke omgeving
- + Stimuleren deel-auto gebruik
- + Fietscampagnes stroomlijnen
- + Fair Trade activiteiten

DUURZAAM MAATSCHAPPELIJK INITIATIEF

- + Duurzaamheidscafé's. Regelmatige bijeenkomsten tbv opbouw netwerk

NIEUWE ACTIES 2019-2022

LOPENDE ACTIVITEITEN

De Duurzaamheidsagenda wordt deels gevormd door een groot aantal reeds lopende activiteiten van diverse organisaties en personen uit de samenleving, waaronder de gemeente. Dit overzicht wordt schematisch (per ambitie) weergegeven in bijlage 1. Het is een bonte verzameling activiteiten die wordt gedragen door een grote gemeenschap van mensen en organisaties. Bijvoorbeeld het Deelauto-project COOL, fietscampagnes en het promoten van de gratis elektrische bakfiets georganiseerd door 033opdefiets, voedsel- en agrarische projecten van Vallei Horstee en de zwerfafvalprojecten van Opgeruimd Leusden.

Die activiteiten vormen de basis voor de Duurzaamheidsagenda. De Duurzaamheidsagenda geeft hen zichtbaarheid en zorgt voor samenhang. Doordat men meer weet van elkaars activiteiten is het gemakkelijker om verbindingen te leggen, samen te werken, aan te haken, etc.

Daarnaast zijn er diverse beleidsinstrumenten van de gemeente, zoals het Coalitie Uitvoeringsprogramma (CUP), Samenlevingsakkoord,

Energie akkoord, Landschaps Ontwikkelingsplan en het Mobiliteitsplan. Hieruit komt ook een groot aantal duurzaamheidsactiviteiten voort. Deze activiteiten komen niet terug op de agenda. De Duurzaamheidsagenda belicht alleen die activiteiten, die nog niet zijn 'geborgd' in andere programma's.

NIEUWE ACTIVITEITEN DIE EEN IMPULS VRAGEN

Daarnaast zijn er activiteiten die specifiek naar aanleiding van de Duurzaamheidsagenda 2019-2022 zijn ontstaan en/of die iets nodig hebben onder de vlag van de agenda, om te kunnen slagen. Zij hebben geld, locatie, beleidsruimte, ambtelijke ondersteuning of iets anders nodig. Ofwel, zij hebben een extra impuls nodig om tot bloei te komen. De Duurzaamheidsagenda zorgt voor die impuls.

In een grote werkbijeenkomst naar aanloop van de Duurzaamheidsagenda 2019 zijn aan diverse tafels nieuwe activiteiten geïnventariseerd, die men 'nodig' en kansrijk vond. Vervolgens is in verdiepende sessies gekeken welke van deze acties een 'eigenaar' hebben, dat wil zeggen, iemand die zich verantwoordelijk voelt voor het organiseren en laten slagen van de actie. Dat heeft geleid tot de volgende nieuwe acties die in dit hoofdstuk worden toegelicht.



ACTIVITEIT	TREKKER	PARTNERS	NODIG	
Energie en duurzaam bouwen				
1	Duurzame Huizenroute	DGB	Nationale Dz Huizen route, modelwoning eigenaren	Financiering/ opdracht
2	Tiny Houses	Initiatiefgroepen voor duurzaam wonen en Tiny Housing	Gemeente	beleidsruimte
Lokale en circulaire economie				
3	Verkenning samenwerking circulair ambachtscentrum Amersfoort Leusden	KCL	Gemeente	Ambtelijke ondersteuning
4	Verkenning verduurzaming van bedrijventerrein De Horst	BVNL	Div groene en grijze organisaties	Ambtelijke ondersteuning
5	Voedselnetwerk versterken, waaronder Eetbaar Leusden - bijeenkomst van het netwerk organiseren	DGB	Werkgroep Eetbaar Leusden, Vallei Horstee, voedselbos, pluktuin, Tres Jolie, Theetuin	Financiering/ opdracht

ACTIVITEIT		TREKKER	PARTNERS	NODIG
Groen en duurzame leefstijl				
6	Steenbreek acties gericht op groen in stedelijke omgeving	Steenbreek consulent	Gemeente, De Groene Belevnis, div groene clubs Waterschap Vallei en Veluwe, Prov Utrecht	Financiering/ Opdracht Ambtelijke ondersteuning
7	Stimuleren deel-auto gebruik	COOL	Gemeente	Publiciteit, evt ambtelijke ondersteuning
8	Fietscampagnes stroomlijnen	033OpdeFiets o.v.	Leusden Fit, DGB, Leusden Fietsstad	Publiciteit, meedenkkracht
9	Fair Trade activiteiten	Fair Trade werkgroep	Ambassadeurs	Financiering bijdrage Fair Trade NL
Duurzaam maatschappelijk initiatief				
10	Duurzaamheidscafe's Regelmatische bijeenkomsten tbv opbouw netwerk	DBG	Partners uit het Duurzaam Doen netwerk wo Bibliotheek	Financiering/ opdracht



ENERGIE EN DUURZAAM BOUWEN

+ Duurzame huizen route

Trekker: De Groene Belevenis

Nodig: aanvullende opdracht / financiering

Op verzoek van de gemeente heeft De Groene Belevenis al eerder met steun van de Nationale Duurzame Huizenroute een evenement in Leusden georganiseerd. Hier is goed gebruik van gemaakt door Leusdense inwoners. Vooral het feit dat men onafhankelijke (ervarings)informatie ontvangt, spreekt aan. Graag wil de gemeente de actie herhalen om verduurzaming van woningen zichtbaar te maken.

Actie

Opdracht verstrekken door de gemeente tot het organiseren van een nieuwe editie van de Duurzame Huizenroute in Leusden.



ENERGIE EN DUURZAAM BOUWEN

+ Tiny Houses

Trekker: initiatiefgroepen voor duurzaam wonen en tiny housing in Leusden

Nodig: beleidsruimte

Er zijn drie groepen in Leusden actief met woonconcepten waarin duurzaam wonen en goed 'noaberschap' voorop staat: Tiny Waterloo, Tiny houses



LOKALE EN CIRCULAIRE ECONOMIE

Leusden en Duurzaam Wonen Leusden. De groepen herbergen gezamenlijk zo'n 24 huishoudens en circa 50 personen die binnen een termijn van 2 jaar op deze manier zouden willen wonen in de gemeente Leusden.

De groepen werken aan een manier van samen wonen en samen leven, met zorg voor elkaar en voor de natuur en leefomgeving. Anders dan de reguliere bouw gaat het veelal om kleinere en duurzame woningen gecombineerd met deelconcepten. Hierdoor is het bebouwd oppervlak gering en blijft er meer ruimte over voor groen dat voor verschillende doeleinden kan worden gebruikt. Denk aan biodiversiteit, regenwaterinfiltratie, duurzame energie opwekking en recreatie.

Het gaat in deze groepen dus om méér dan alleen 'wonen': sociale kracht en verkleinen van ecologische footprint wegen net zo zwaar.

Actie

De initiatiefgroepen gaan verder in het uitwerken van de verschillende concepten. Wat de groepen vooral nodig hebben is meedenkkracht van de gemeente om in het woonbeleid/woonvisie ruimte te bieden voor inwoners met een andere woonwens. Er is ook een wens om samen met de gemeente en woningcorporatie te kijken of Tiny houses mogelijkheden bieden als sociale huur of starterswoning voor jonge inwoners. In het kader van de evaluatie van de Woonvisie wordt geïnventariseerd welke behoefte er is aan nieuwe woonvormen en welke ruimte hiervoor kan worden geboden.

+ Verkenning samenwerking circulair ambachtscentrum Amersfoort Leusden
Trekker: KCL
Nodig: Menskracht vanuit de gemeente om uit te zoeken of en zo ja hoe een samenwerking vorm kan krijgen en welke consequenties dat heeft voor de gemeente

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft een regeling in het leven geroepen ter stimulering van circulaire ambachtscentra. Dat zijn gebundelde diensten van diverse ambachten (reparatie, hout- en textiel ateliers, etc.), die vooraan in de keten - op de milieustraat - materialen en producten van de afvalstroom redden. Leusden kan wellicht aanhaken bij de ontwikkeling van een circulair ambachtscentrum/ Retour Boulevard Amersfoort. Amersfoort heeft meegedaan met de challenge van het ministerie van IenW / VANG en krijgt ondersteuning bij het vormgeven van een circulair ambachtscentrum. Een dergelijk centrum is voor Leusden alleen niet haalbaar (te kleine schaal), maar aanhaken bij ontwikkeling in Amersfoort kan voordelig zijn.

Het Kringloopcentrum in Leusden is organisatorisch verbonden aan dat van Amersfoort (één stichting). Naast de kringloop is er een textiel-atelier en een fietsenwerkplaats. Werkwijze van de stichting is om te gaan voor 'bulk', dus zoveel mogelijk materiaal in te nemen en zonder teveel handling tegen lage prijzen te verkopen. Daar is het kringloopcentrum goed in. Het ambachtscentrum biedt de kans om naast deze tak van sport, meer reststromen op te waarderen voor diverse stromen (computers, elektronica, huishoudelijke apparaten), metaal- en houtwerkplaats, schoenmakerij, stoffeerderij, en 'vermaak-werkplaatsen' voor design. Het kan ook een impuls zijn voor het Leusdense Repair Café. Hierdoor wordt de hoeveelheid niet



direct door te verkopen materiaal verkleind en daarmee ook de hoeveelheid afval dat moet worden verbrand.

De ROVA in Amersfoort verhuist binnen 5 jaar naar Noord, naar een goed geoutilleerd circulair ambachtscentrum/Retour Boulevard, vóóraan in de keten. Maar het is nog niet zover. Het idee is om voor de tussentijd (dus de komende 5 jaar) het Kringloopcentrum in Amersfoort tijdelijk aan te wijzen als Retourboulevard van Amersfoort Leusden en daar al klein te beginnen, naast de bestaande werkzaamheden.

Actie

Het Kringloopcentrum Amersfoort Leusden en de gemeente Leusden willen onderzoeken of Leusden op de korte termijn kan aanhaken bij de ontwikkeling van een circulair ambachtscentrum / Retourboulevard in Amersfoort. Doel daarvan is de hoeveelheid Leusdens restafval dat wordt verbrand te minimaliseren en een zo groot mogelijk percentage te up- en recycleren. En daarbij bovendien zoveel mogelijk mensen met afstand tot de arbeidsmarkt van werk te voorzien en ook ambachtsopleidingen te laten aanhaken ten behoeve van nieuwe werkgelegenheid in Leusden e.o. Nagegaan wordt dan, wat dat betekent voor de inzameling en handling van restafval in Leusden (de afspraken met Remondis) en wat Leusden kan bijdragen aan de op te starten werkplaatsen. Leusden roept daarbij de hulp in van de VANG regeling van lenW. Dit vraagt van de gemeente Leusden een tijdsinvestering c.q. onderzoeksbudget mocht de VANG regeling hier niet in kunnen voorzien. Het KCL zal de voortgang van het proces in hand nemen.

+ Verkenning verduurzaming van bedrijventerrein De Horst

Trekker: BVLN

Nodig: Assistentie bij de introductie van de ideeën aan de leden van de BVLN en in later stadium wellicht ambtelijke ondersteuning en verbinding met duurzame partijen in de gemeente

In de Leusdense samenleving is veel enthousiasme om bedrijventerrein De Horst een groene 'make over' te geven. In de sessie ter voorbereiding van de Duurzaamheidsagenda is een groot aantal ideeën genoemd, die hier vorm aan geven. Ideeën zoals het aanleggen van waterpartijen en groene (buiten)werk/lunchplekken/wandelroutes, de aangrenzende natuurgebieden meer in het terrein trekken, vergroenen van gevels en daken, gezamenlijke opwekking van energie (wind, water, zon), duurzaam inkopen, (elektrische) fietsprojecten tussen Amersfoort en Leusden, etc. De creativiteit was eindeloos.

Recent is een nieuwe bedrijfsvereniging in het gebied opgericht, Bedrijven Vereniging Leusden Noord. Een aantal bedrijven uit deze kring heeft al aangegeven met de ideeën aan de slag te willen. Aangezien de BVLN nog maar net is gestart, komt het iets te vroeg om het plan De Groene Horst als zodanig op te nemen in de agenda. Wel is verzocht om het idee nadrukkelijk te noemen in de Duurzaamheidsagenda.

Actie

De BVLN zal zeker groen en duurzaamheid ter hand nemen. De timing en de omvang van de activiteiten worden bepaald door de nieuwe leden. De ideeën zijn alvast aangeboden aan de voorzitter van de vereniging en in dank aanvaard. Als de tijd rijp is, zal de BVLN meedenkkracht nodig hebben van de vele groene en duurzame initiatieven en het Energiehuis, evenals meedenkkracht van de gemeente.



+ Netwerk Voedselinitiatieven versterken

Trekker: De Groene Belevenis

Nodig: Financiering/opdracht

Er zijn talloze initiatieven in Leusden die gaan over duurzaam voedsel. Deze initiatieven hebben allen baat bij vergroten van hun bekendheid en verstevigen van het aantal vrijwilligers en inhoudelijke kennis delen. Er is nog niet eerder een bijeenkomst georganiseerd voor deze initiatieven. De wens is, ook vanuit de groepen, om dat een keer te doen, om te bezien wat men voor elkaar kan betekenen en wellicht een netwerk te vormen.

Enige tijd geleden is in Leusden de film vertoond van een Engels initiatief, dat eetbaar groen aanlegde in de publieke ruimte. Dat wil zeggen: in stukjes openbaar groen van de gemeente, in geveltuinen, parken en bermen. Dit is een ware trend geworden in Engeland, met veel heilzame bijeffecten. Door het eetbare groen te planten en te onderhouden, werden community's gesmeed, werden mensen bewuster van hun leefomgeving, werd meer fruit en groente geconsumeerd en zag het straatbeeld er ook mooier uit. Na deze film hebben een paar mensen het idee opgevat om ook in Leusden een Eetbaar groen netwerk op te bouwen. Dit netwerk is echter nog te klein om de zaak in Leusden ook echt te trekken.

Actie

De wens leeft om een netwerkbijeenkomst te organiseren met de voedselinitiatieven in Leusden. Dat wil zeggen met Vallei Horstee, Werkgroep Eetbaar Leusden, Het Voedselbos, de pluktuin, zachtfruit-bedrijf Tres Jolie, De Theetuin, Happen en Trappen, Fietsen langs de Boer, de Steenbreek consulent en De Groene Belevenis. Doel is afstemming en samenwerking bevorderen. Er is enige financiering nodig voor de facilitering van de bijeenkomst en de opvolging daarvan.

+ Steenbreek acties gericht op groen in stedelijke omgeving

Trekker: Steenbreek consulent

Nodig: Opdracht / financiering ambtelijke ondersteuning

Groen en biodiversiteit worden zeer belangrijk gevonden in Leusden. De gemeente oogt groen en er zijn veel tuinenbezitters. Toch zijn er in de bebouwde kom ook versteende plekken waar mensen zich aan ergeren, zoals de winkelcentra. Lering kan worden getrokken uit deze versteende plekken, vooral op het gebied van hittestress en klimaatadaptatie. Maar ook bij oplevering van nieuwbouwwoningen gaat het vaak 'mis' met de tuinen. Er wordt gelijk teveel bestraat bij de nieuw op te leveren huizen. Hier liggen kansen, bijvoorbeeld door nieuwe bewoners vóór oplevering te informeren over klimaat- en diervriendelijke tuinontwerpen. De gemeente doet via het Waterschap mee met de actie Steenbreek. Op dit moment levert Steenbreek een bijdrage aan het afkoppelproject in Achterveld, gefinancierd door het Waterschap Vallei en Veluwe, in opdracht van de gemeente. De bewoners krijgen informatie over het vergroenen van de tuinen. De wens van de Steenbreek consulent is om dit, samen met de Groene Belevenis, de Leusdense hoveniers en de groene initiatieven, uit te breiden naar nieuwe 'vergroeningsacties' in de bebouwde kom. Dit vooral ook in relatie tot klimaatadaptatie.

Actie

Zodra er enige vorm van financiering is, zou direct gestart kunnen worden met workshops voor eigenaren van nieuw te bouwen huizen en met de vergroeningsacties en in de bebouwde kom. Het gaat om startfinanciering, maar ook om ambtelijke ondersteuning bij het inpassen van de project ideeën in de publieke ruimte. Daarnaast is er ondersteuning en uitvoering nodig vanuit de afdeling communicatie van de gemeente. Het gaat immers om bewustwording van de bewoners.



GROEN EN DUURZAME LEEFSTIJL

+ Stimuleren deel-auto gebruik

Trekker: Energiegroep COOL

Nodig: publiciteit en eventueel ambtelijke ondersteuning

Er zijn drie GreenWheels auto's in Leusden in gebruik. COOL wil hier graag meer bekendheid aan geven en het aantal (elektrische) deelauto's vergroten. Bij nieuwe aanwas is ambtelijke ondersteuning nodig voor parkeerplaatsen en laadpalen.

Actie

Onder de aandacht brengen van de deelauto's en vergroten van het aantal deelauto's. Dit laatste in overleg met de gemeente in verband met parkeerplaatsen en laadpalen. Hiervoor is vooral publiciteit en in later stadium ambtelijke ondersteuning nodig.



GROEN EN DUURZAME LEEFSTIJL

+ Fietscampagnes stroomlijnen

Mede-trekker: 033OpdeFiets

Nodig: Publiciteit, ambtelijke ondersteuning

Leusden doet mee aan de verkiezing Fietsstad van Nederland. De werkgroep 033 Op de Fiets heeft hierin een mede-trekkersrol. Zij organiseert verschillende activiteiten, zoals Bike versus Car challenge, Spring-maar-achterop actie,

promoten elektrische leen-bakfiets (via www.ikfiets.nl). en activiteiten met bedrijven. Belangrijk is, voor de herkenbaarheid en het vergroten van het aantal deelnemers, dat deze acties goed afgestemd worden in een soort Fietscampagne programma. Bovendien is het efficiënt als 033 Op de Fiets beter kan aansluiten bij lopende activiteiten van derden. Zij vragen hierbij enige ondersteuning.

Actie

Stroomlijnen van activiteiten rond bevorderen van fietsgebruik. Afstemming met lopende activiteiten van derden. En zorgen voor betere zichtbaarheid van lopende activiteiten. Hiervoor is ondersteuning nodig in de vorm van publiciteit en meedenkkraft van een initiatiefondersteuner. 033 Op de Fiets zal tevens aandacht vragen voor parkeergelegenheid voor de fiets bij het Huis van Leusden en de Hamershof, die nu als te weinig wordt ervaren.





+ Fair Trade activiteiten

Trekker: Fair Trade werkgroep

Nodig: Financiering, ambassadeurs

De Fair Trade activiteiten concentreren zich vooral in de twee Fair Trade weken in mei en oktober. Er worden dan diverse activiteiten ondernomen om de Fair Trade producten en hun verhaal onder de aandacht te brengen. Ook wordt aangesloten bij het evenement Heel Leusden Bakt, om mensen te verleiden verstandige ingrediënten te kiezen. Samenwerking is gevonden met onder meer Lidl en Jumbo. De Fair Trade werkgroep heeft een aantal ambassadeurs, die vooral bij het bedrijfsleven Fair Trade op de kaart helpen zetten.

Actie

Fair Trade activiteiten organiseren in de Fair Trade weken en aansluiten met activiteiten bij evenementen van derden. Lobbywerk door Ambassadeurs. De werkgroep vraagt aan de gemeente om het lidmaatschap van de landelijke Fair Trade koepelorganisatie te continueren, evenals het ambassadeurschap van de burgemeester.



+ Duurzaamheidscafé's

Trekker: De Groene Belevenis

Nodig: Opdracht/financiering

Het is belangrijk dat er een netwerk ontstaat van mensen en organisaties die zich bezig houden met duurzaamheid in Leusden. Daardoor kan er makkelijker samenwerking ontstaan tussen initiatieven, kan efficiënter gebruik gemaakt worden van middelen en kan men elkaar inspireren. Het netwerk ontstaat door elkaar met regelmaat te ontmoeten. Hiervoor worden Duurzaamheidscafé's voorgesteld. De Duurzaamheidscafé's voeren één beeldmerk om de herkenbaarheid te vergroten. De onderwerpen worden gezamenlijk bepaald en er worden steeds wisselende partijen bij de organisatie betrokken. De Duurzaamheidscafé's zijn bovendien een blijk van waardering en een gelegenheid voor 'nieuwe' mensen om aan te haken. Daarnaast hebben initiatieven behoefte aan meedenkkracht van een initiatiefondersteuner zoals De Groene Belevenis. Dit sluit goed aan op de facilitering met geld via de Regeling Duurzame Initiatieven.

Actie

De organisatie van een reeks bijeenkomsten (3 tot 5 per jaar) in samenwerking met wisselende partijen (de bibliotheek, netwerk van ondernemers (BOL-borrel), energie-coaches, etc.) Het doel is ontmoeting en kennisuitwisseling, waardoor een netwerk ontstaat. Budget is nodig voor dekking van coördinatie/organisatie-uren, de accommodatie en sprekers. Daarnaast zijn uren nodig voor het begeleiden van initiatieven bij het versterken van project- en business plannen (in het verlengde van de subsidieregeling), bijvoorbeeld in de vorm van een strippenkaartsysteem.

COMMUNICATIE

WEBSITE / WEBPAGINA

SOCIAL MEDIA

GROENE PAGINA IN HET HUIS-AAN-HUIS BLAD

BIJeenkomsten ter versterking van het netwerk

COMMUNICATIESTRATEGIE

Als de Duurzaamheidsagenda ergens verschil kan maken, dan is het wel door de duurzaamheidsactiviteiten die worden georganiseerd in de gemeente veel meer zichtbaar te maken. Iedereen in Leusden die wil weten wat er op duurzaamheidsgebied gebeurt, moet gemakkelijk kunnen vinden wat er speelt. Iedereen die in Leusden iets organiseert op het gebied van duurzaamheid, moet zijn/haar initiatief gemakkelijk onder de aandacht kunnen brengen van een breed publiek. Mensen met een duurzaam idee moeten gemakkelijk facilitering kunnen vinden bij hun volgende stap. Dan maken we optimaal gebruik van het prachtige aanbod dat er is.

Om dit te bereiken worden 4 pijlers voorgesteld:

- 1 Website/webpagina
- 2 Social media
- 3 Groene pagina in het huis-aan-huis blad
- 4 Bijeenkomsten ter versterking van het netwerk

WEBSITE / WEBPAGINA

Het is de wens van veel duurzame initiatieven om duurzaamheidsinformatie beter vindbaar te maken. Voorgesteld is een webpagina te creëren waarin (achtergrond)informatie over duurzaamheid in Leusden in samenhang kan worden weergegeven. Dit, als aanvulling op het snelle, vluchtige Facebook en andere social media kanalen. Ook om mensen te kunnen ontzorgen, bijvoorbeeld met contactgegevens per thema: Wil je iets aan energiebesparing doen in je huis? Bel dan de energiecoach (telefoonnummer). Wil je een groen dak? Bel dan de tuincoach. Wil je een duurzaam project opstarten en heb iets nodig? Bel dan De Groene Belevenis. Er kan dan ook menselijk contact ontstaan, want digitale informatie is niet genoeg. Gekozen is (uit efficiency overwegingen) om deze pagina op de gemeente site in te richten.

De webpagina bevat bij voorkeur de volgende elementen:

- + Waar gaat de Duurzaamheidsagenda over? Link naar de Duurzaamheidsagenda 2016-2030 en de oplegnotitie 2019-2022.
- + Overzicht van Leusdense groepen en organisaties die met (een aspect van) duurzaamheid bezig zijn, met contactgegevens, per thema. Dit laat zien waar je moet zijn voor de verschillende onderwerpen
- + Aanspreekpunt voor iedereen die zelf een duurzaam initiatief wil starten, met enige achtergrondinformatie en verwijzing naar subsidies van de gemeente en derden.

SOCIAL MEDIA

Social media is geschikt voor de snelle en actuele informatie. De organisatie van workshops, een open dag een Duurzame Huizenroute, ze kunnen snel aangekondigd worden bij een breed publiek via Facebook, Twitter, Instagram en LinkedIn.

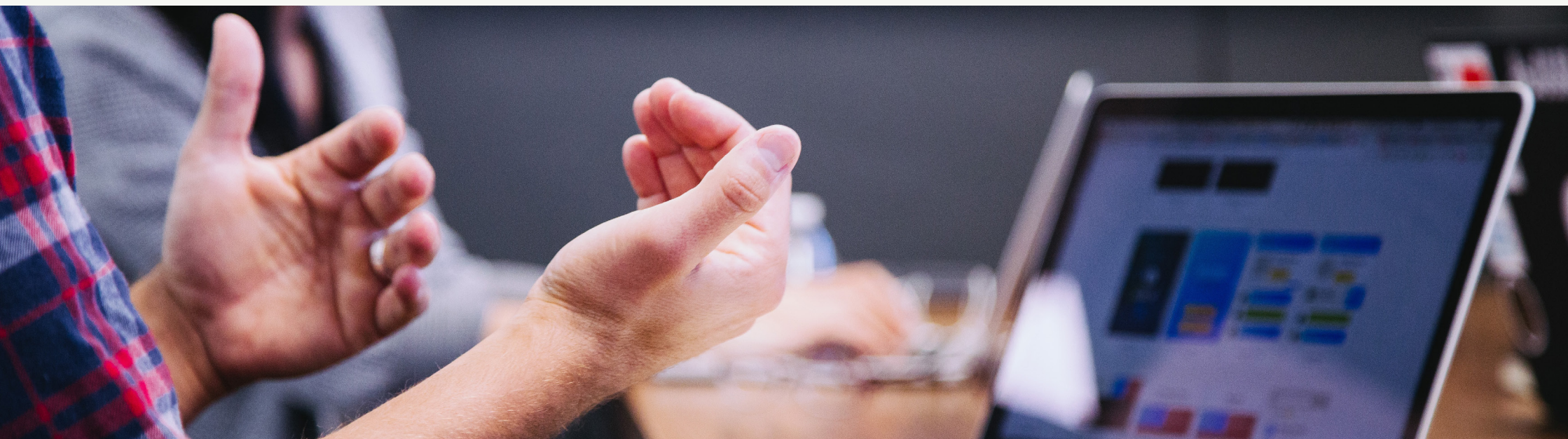
Er wordt een aparte Facebook pagina aangemaakt: DuurzaamDoenLeusden. Hier zal de kalender geplaatst worden, waar iedereen zelf activiteiten kan plaatsen. Op Twitter en Instagram komt vooralsnog geen eigen account. Maar wel wordt op social media gewerkt met eenzelfde hashtag (#duurzaamdoenleusden). Social mediaberichten kunnen verwijzen naar de webpagina voor achtergrondinformatie en de Facebook pagina. Social media kan ook het vuurtje brandend houden, als er even niet iets wordt georganiseerd. Door regelmatig kleine content te posten, kan het beeldmerk van de agenda Duurzaam Doen Leusden, onder de aandacht worden houden. Belangrijk is, dat er een social media moderator komt, die met vaste regelmaat berichten post, partners aanschrijft, vragen beantwoordt, etc.

GROENE PAGINA IN HET HUIS AAN HUIS BLAD

Lang niet iedereen zit (steeds) op social media. En ook al ben je actief op social media, dat wil nog niet zeggen dat berichten altijd zichtbaar zijn op je timeline. Goede resultaten worden bereikt met een communicatie mix. Daarbij hoort de Groene pagina in het huis-aan-huis blad. De Groene Belevens vult deze pagina al enige tijd en deze wordt goed gelezen. Ook zijn de mensen die content aanleveren tevreden. Het is een belangrijke manier om een evenement of actie onder de aandacht te brengen van breed publiek. De suggestie is gedaan om de naam te veranderen in Duurzaam Doen, en dit communicatiekanaal te blijven gebruiken.

BIJEENKOMSTEN TER VERSTERKING VAN HET NETWERK

Ook de organisatie van bijeenkomsten wordt beschouwd als pijler onder de communicatie van de Duurzaamheidsagenda. Bijeenkomsten dienen diverse doelen. Hoe sterker het netwerk, des te beter er wordt samengewerkt. Dat heeft invloed op de kwaliteit van de activiteiten. Het is ook een manier om boodschappen over te dragen en mensen uit te nodigen die nog niet aangehaakt zijn



VOEREN VAN HET BEELDMERK DUURZAAM DOEN LEUSDEN

Het is goed voor de zichtbaarheid van de agenda dat het beeldmerk Duurzaam Doen Leusden bij zoveel mogelijk activiteiten wordt gevoerd. Hoe vaker dat zichtbaar is, des te meer krijgen mensen het gevoel: 'het swingt in Leusden op duurzaamheidsgebied'. En dat helpt ook de activiteiten weer. Die activiteiten staan niet geheel op zichzelf, we doen dit met elkaar. Voor de partners onderling zou het helpen als iedereen het logo van Duurzaam Doen op zijn website zet. En daarbij dezelfde profileringstekst gebruikt, bv "Wij zijn fan van Duurzaam Doen", en dat dit doorlinkt naar info over Duurzaam Doen Leusden. Iedereen zou dan ook bij inzet van social media dezelfde # kunnen gebruiken, bv #DuurzaamDoenLeusden. De communicatiecoördinator (De Groene Belevenis) zal hier wel in moeten herinneren. Het voeren van het beeldmerk wordt ook snel weer vergeten.

DE TOON VAN DE COMMUNICATIE

Uit de evaluatie en herijking bleek dat het belangrijk is dat er niet alleen aandacht moet komen voor de technische kant van duurzaamheid, (regenwaterafkoppeling, warmtepompen) en de transitiekant (klimaatontwrichting, biodiversiteitsverlies), maar juist ook voor de menskant. Belangrijk is dat mensen voelen: "dit geldt ook voor mij", er moeten ervaringen worden geboden die mensen kunnen herkennen, en waaraan ze mee kunnen doen. Maak het klein en menselijk. Mensen kunnen heel verschillende motivaties hebben om iets aan duurzaamheid te willen doen. Van het intrinsiek willen verkleinen van de eco footprint, tot goedkoper leven. Geleerd is in de afgelopen jaren dat minder mensen zich aangesproken voelen, als je niet aansluit op die beweegredenen. Daarom wordt er in de communicatie zoveel mogelijk antwoord gegeven op de vraag: "Hoe word jij er beter van?". Om daarna pas eventueel de link met het grotere duurzaamheidsplaatje te leggen.

ORGANISATIE EN EIGENAARSCHAP

Betrokken partijen zullen zelf verantwoordelijkheid moeten nemen voor de inhoud van de communicatie. Mensen moeten de moeite nemen om teksten aan te dragen, en berichten te plaatsen. Daarnaast is een coördinator, een aanspreekpunt, nodig voor de communicatie in het kader van de Duurzaamheidsagenda. Dit is bij voorkeur een onafhankelijke partij uit de samenleving en niet de gemeente. Deze onafhankelijke partij moet goed zicht hebben op de initiatieven en moet weten wat er speelt. Omgekeerd, moeten de initiatieven die partij ook gemakkelijk weten te vinden. De partij moet laagdrempelig zijn, gemakkelijk aanspreekbaar. De coördinatierol moet hen als het ware ook gegund worden. Uiteraard moet die partij ook goed zijn in communicatie en een breed bereik hebben. Leusden heeft gelukkig zo'n partij: De Groene Belevenis. Zij werken al met heel veel mensen en organisaties op het gebied van duurzaamheid samen.

Ook de gemeente zou een communicatieverantwoordelijke of aanspreekpunt moeten benoemen (en mensuren daarvoor vrijmaken). Dat is onder meer nodig voor de informatie op de DuurzaamDoenLeusden pagina op de gemeentesite. Ook zal deze persoon communiceren via de gemeentelijke kanalen over duurzaamheidsactiviteiten uit de Duurzaamheidsagenda (zoals persberichten, etc.). Alleen door gezamenlijke inspanning komen de activiteiten van de Duurzaamheidsagenda in het zicht en komt de Duurzaamheidsagenda tot volle bloei.





Tot slot

Iedereen die bezig is met duurzame ontwikkeling in Leusden heeft in principe baat bij de Duurzaamheidsagenda. Het versterkt de samenhang tussen de activiteiten, het bevordert samenwerking en uitwisseling, het inspireert mensen om in actie te komen. En dankzij de agenda met bijbehorend raadsvoorstel, kan de gemeente benodigd budget vrijmaken. Dit gaat een belangrijke impuls geven.

Toch zou de samenleving zelf niet snel op het idee komen om een Duurzaamheidsagenda te maken, dat is meer een gemeentelijke wens. De samenleving wil er wel over meedenken, maar de tijd is beperkt en als het niet snel genoeg tot concrete actie leidt, is de aandacht voor zo'n proces weer weg.

Belangrijk is dat er spoedig actie komt. Dat betekent dat na bekrachtiging er menskracht en financiering vrijkomt voor de nieuwe impuls. Dit zal een aantal basisvoorwaarden in gang zetten, zoals de organisatie van de bijeenkomsten, de communicatie en de ambtelijke ondersteuning voor nieuwe projecten.

De schrijvers van de agenda willen iedereen bedanken die bereid is geweest tot meedenken in dit stadium. Leusden kan trots zijn op al deze duurzame activiteiten. Door de Duurzaamheidsagenda 2019-2022 krijgen zij hopelijk snel de rugdekking om door te gaan en te versterken.



BIJLAGE 1
LOPENDE
ACTIVITEITEN
2019 - 2022

ENERGIE EN DUURZAAM BOUWEN

ACTIVITEIT	AANJAGER		ROL VAN DE GEMEENTE	STAND VAN ZAKEN
Energiecoöperaties voor het lokaal opwekken van elektriciteit. Actie plan en uitvoering Energiecoöperatie	Energie coöperatie(s)		Facilitering met kennis en geld	Energiecoöperatie Zonnedak De Korf is in werking. Energiecoöperatie ValleiZon zoekt naar een locatie.
Energieloket voortzetten als kenniscentrum voor verduurzaming bestaande bouw particulieren en bedrijven tot 2020.	Gemeente		Opdrachtgever	Het Energieloket wordt voortgezet via het CUP 3.1 Transitieagenda energie en het Energieakkoord 2.0, het deelakkoord voor particulieren.
Verkenning verduurzaming van bedrijventerrein De Horst	BVLN		Ambtelijke ondersteuning	Er ligt een wens om binnen de BVLN met duurzaamheid aan de slag te gaan en er zijn veel ideeën geïnventariseerd. Als en wanneer dit door de leden wordt omarmd, wordt hiermee gestart
Energiemaatregelen bedrijven	Gemeente		Opdrachtgever	Het project wordt verder ingevuld via de uitwerking van het Energieakkoord 2.0, deelakkoord met de boeren (Vallei Horstee) en daarna met de bedrijven. Het toezicht op naleving van wettelijke verplichtingen ligt bij de RUD Utrecht.
Nieuwbouw (ook scholen) energieneutraal en circulair	WSL, Voila		Schept de kaders	In het Onderwijshuisvestingsplan zijn de uitgangspunten energieneutraal en duurzaam bouwen meegenomen.
Nul-op-de-meter bestaande bouw	Gemeente, WSL		Trekker	Via het CUP 3.1 Transitieagenda energie en het Energieakkoord 2.0, het deelakkoord voor particulieren.
Duurzame Huizenroute	De Groene Belevenis		Facilitator, Opdrachtgever	Inspiratieroute langs particuliere huizen en andere adressen waar duurzame innovaties zijn toegepast.
Tiny Houses	Initiatiefgroepen duurzaam wonen en tiny housing		Beleidsruimte	De groepen werken aan een manier van samen wonen en samen leven, met zorg voor elkaar en voor de natuur en leefomgeving. Gezocht wordt naar een manier om dit te realiseren.

ENERGIE EN DUURZAAM BOUWEN

ACTIVITEIT	AANJAGER		ROL VAN DE GEMEENTE	STAND VAN ZAKEN
Vergroenen leges voor maatregelen duurzaamheid	Gemeente		Schept de kaders	Opgenomen in de legesverordening.
Fonds duurzaamheidsleningen op €400.000,- revoluerend tot 2030	Gemeente		Uitvoering	Voortzetting van het fonds duurzaamheidsleningen tot 2030 en voorstel tot uitbreiding van het Fonds met € 100.000 in 2020 en € 100.000 in 2021.

LOKALE EN CIRCULAIRE ECONOMIE

ACTIVITEIT	AANJAGER		ROL VAN DE GEMEENTE	STAND VAN ZAKEN
Opzetten en uitvoeren van diverse projecten rond verduurzaming landbouw en de verbinding tussen boer en consumenten en verduurzaming agrarische sector ism LTO, O-Gen, Food Valley etc.	Vallei Horstee			Projecten zoals kringloop- en natuur-inclusieve landbouw, duurzame zuivelketen, Mijn boerderijtje, Vallei Boert bewust, Leader etc.
Zwerfafvalprojecten	Opgeruimd Leusden		Doorzetten Nedvang gelden	Diverse acties rondom opruimen en voorkomen van zwerfvuil. Ism burgerinitiatief en enkele bedrijven
Circulair Ambachtscentrum	KCL		Ambtelijke ondersteuning	Onderzoek naar het aanhaken van de gemeente Leusden bij de ontwikkeling van circulair ambachtscentrum / Retour Boulevard in Amersfoort
Sociaal en duurzaam inkopen	Gemeente en ondernemersorganisaties			Ingezet wordt op sociaal en duurzaam inkopen door de gemeente. Ook met bedrijven en bedrijfsverenigingen wordt hierover gesproken. Hier ligt een relatie met de Fair Trade werkgroep die via ambassadeurs eveneens op de agenda zet
Voedselnetwerk versterken, waaronder Eetbaar Leusden - bijeenkomst van het netwerk organiseren	De Groene Belevens		Financier	Er zijn vele voedselgerelateerde initiatieven in Leusden, die elkaar niet of niet goed kennen. Een eerste stap wordt gezet door een bijeenkomst te organiseren met het oog op afstemming en kennis delen.

GROEN EN DUURZAME LEEFSTIJL

ACTIVITEIT	AANJAGER		ROL VAN DE GEMEENTE	STAND VAN ZAKEN
Operatie Steenbreek	Steenbreek consultant, DGB en waterschap Vallei en Veluwe		Trekker gemeentelijk deel Financier	Vergroeningsacties bij nieuwbouw woningen en in verstedelijkt gebied. Steenbreek wordt in het bredere kader van klimaatadaptie en vergroten biodiversiteit geplaatst.
Inzaaien bijenmengsels (braakliggende grond)	Grondeigenaren en gemeente			In het kader van het Landschapsontwikkelingsplan worden acties uitgevoerd voor bloemrijke akkerranden en/ of inzaaien van bloemenmengsels in bermranden. De Vlindertuin in Leusden organiseert diverse acties, zoals vlindertellingen.
Stimuleren deel-auto gebruik	COOL		Publiciteit, evt ambtelijke ondersteuning	Vergroten van het aantal (e-)deelauto's in overleg met gemeente daar waar het gaat om (deel) parkeerplaatsen en laadpalen
Fietscampagnes stroomlijnen	033opdefiets o.v.		Ambtelijke afstemming	Diverse fiets campagnes staan gepland. Deze moeten worden afgestemd op de overige duurzame mobiliteitsacties van gemeenten en bedrijven, zodat deze elkaar versterken
Stimuleren duurzaam vervoer algemeen	Gemeente		Aparte bestuurs-opdrachten	Duurzame mobiliteit is opgenomen in het CUP 4.2 in relatie tot Snelle Fietsroutes 10.3 en Verbeteren doorstroming Verkeer 10.4. In het kader van het CUP wordt ingezet op laadpalen voor Elektrisch rijden.
Fair Trade activiteiten	Fair Trade Werkgroep		Financiering bijdrage landelijke koepel, ambassadeurs	Er worden twee Fair Trade weken per jaar gehouden met verschillende activiteiten om Fair Trade producten en hun verhaal onder de aandacht te brengen.

ONDERSTEUNING VAN DUURZAME INITIATIEVEN UIT DE SAMENLEVING

ACTIVITEIT	AANJAGER		ROL VAN DE GEMEENTE	STAND VAN ZAKEN
Duurzaam Doen dagen, Jaarlijkse ontmoeting voor maatschappelijke / duurzame initiatieven en partijen die daarbij een rol (kunnen) spelen.	De Groene Belevnis		Faciliteren, Financieren	Jaarlijks evenement van de Duurzaamheidsagenda in oktober in de vorm van Duurzaam Doen Dagen. Met medewerking van diverse partijen uit de samenleving die zelf duurzame activiteiten organiseren. Communicatie rondom Duurzaam Doen: Maandelijks vult DGB een pagina Groen&Duurzaam van de Leusder Krant. Deze bevat artikelen over Leusdense groene en duurzame activiteiten, waarbij organisaties in Leusden DGB weten te vinden om hun informatie voor het voetlicht te krijgen. Bijvoorbeeld over energieneutraal wonen, zwerfafval, fairtrade, groen geloven, biodiversiteit en lokaal voedsel.
Duurzaamheidscafés Netwerk duurzame initiatieven	De Groene Belevnis e.a.		Financier	Aantal malen per jaar ontmoetingen organiseren met wisselende partners, ten behoeve van het creëren van een netwerk van duurzaamheidsinitiatieven en inspiratie en kennisoverdracht.
Initiatiefondersteuning dmv Regeling Duurzame initiatieven	De Groene Belevnis		Financier	Verstrekken van financiële bijdrage en advies aan duurzame initiatieven uit de samenleving.

BIJLAGE 2

SAMENWERKINGSPARTNERS

Organisatie

Agrarische Natuur- en Milieuvereniging Vallei Horstee
Bedrijven Vereniging Leusden Noord
Bibliotheek Leusden
Bloemendal bouw, 033 Energie
CML milieuorganisatie Leusden
De Groene Belevens
De Vlindertuin
Energie-coöperatie ValleiZon
Energiegroep COOL
Fair Trade werkgroep
Fietscommunity 033opdefiets
Fietzersbond Leusden
Groene Kerken Leusden
Initiatiefgroepen voor duurzaam wonen en Tiny Housing
Kringloopcentrum Amersfoort Leusden
LTO-Noord
Steenbreek consultant
Waterschap Vallei en Veluwe
Werkgroep Eetbaar Leusden
Werkgroep Voedselbos Leusden
Z-Point

BIJLAGE 3

AFKORTINGENLIJST

BVLN	Bedrijven Vereniging Leusden Noord
CML	CML Milieuorganisatie is een onafhankelijk adviesorgaan op het gebied van natuur, milieu en ruimtelijke inrichting. Advies wordt gegeven aan inwoners en bedrijven in Leusden en aan de Gemeente Leusden.
COOL	Energiegroep COOL is de energiewerkgroep van CML
CUP	Coalitie Uitvoeringsprogramma 2018-2022, in het CUP zijn de kaders van het coalitieakkoord verder uitgewerkt en vertaald naar bestuursopdrachten: opdrachten aan de ambtelijke organisatie om de gestelde doelen en gemaakte afspraken te realiseren.
DGB	Stichting De Groene Belevens
Dz	Duurzaam
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
KCL	Kringloopcentrum Amersfoort Leusden
LOP	Landschapsontwikkelingsplan Leusden
ROVA	Regionaal Orgaan Verwijdering Afvalstoffen
VANG	Programma Van Afval Naar Grondstof van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
WSL	Woningstichting Leusden